

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PRANEŠĖJŲ APSAUGOS
ĮSTATYMAS**

2011 m. d. Nr.

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šiuo įstatymu siekiama užtikrinti pranešėjų apsaugą ir skatinti informacijos apie neteisėtas veikas atskleidimą bei veiksmingesnę viešųjų interesų apsaugą.

2. Įstatymas nustato pranešėjų apsaugos nuo neteisėtų poveikio priemonių teisinius pagrindus ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimą.

2 straipsnis. Pagrindinės įstatymo sąvokos

1. Darbdavys – darbo, tarnybos, praktikos atlikimo, stažuotės ar panašios prigimties santykiuose su darbuotoju arba kitu asmeniu esanti įmonė, įstaiga, asociacija ar kita organizacinė struktūra, nepaisant nuosavybės formos, teisinės formos, rūšies bei veiklos pobūdžio, taip pat fizinis asmuo, turintis darbinį teisnumą ir veiksnumą.

2. Darbuotojas – fizinis asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį (įskaitant patarnavimo sutartį) už atlyginimą, valstybės tarnautojas arba profesinės karo tarnybos karys.

3. Kitas asmuo – fizinis asmuo (ne darbuotojas), kuris turi suteiktą priėjimą prie darbdavio duomenų ar informacijos (praktikantas, stažuotojas, taip pat savanorystės ar kitais pagrindais dirbantis asmuo).

4. Neteisėta veika – teisės aktams prieštaraujantis veikimas arba neveikimas, pasireiškiantis kaip tam tikrų pareigų nevykdymas, netinkamas vykdymas arba savo įgaliojimų viršijimas.

5. Pranešėjas – esamas ar buvęs darbuotojas arba kitas asmuo, atskleidęs informaciją apie numanomai neteisėtą darbdavio, jo vadovų, darbuotojų, taip pat kitų darbdaviui pavaldžių arba atskaitingų asmenų veiką, išskyrus atvejus, kai atitinkama veika pažeidžia paties informaciją atskleidusio darbuotojo ar kito asmens teises arba įstatymų saugomus interesus; asmuo laikomas pranešėju ir tuo atveju, kai informaciją apie atitinkamą veiką atskleidžia ne jis pats, o jo šeimos narys ar artimasis giminaitis.

3 straipsnis. Pranešėjų apsaugos sąlygos

1. Pranešėjas turi teisę į apsaugą, jei jis veikia sąžiningai.
2. Taikant šį įstatymą vadovaujamosi pranešėjo sąžiningumo prezumpcija.
3. Pranešėjo sąžiningumo prezumpcija nesivadovaujama, jei jis nenurodo faktinių aplinkybių, sukėlusią įtarimą dėl neteisėtos veikos buvimo.
4. Apsauga pagal šį įstatymą gali būti netaikoma asmenims, kurie pateikė tik viešai žinomos informacijos ar apie neteisėtą veiką pranešė siekdami gerai moralei prieštaraujančių tikslų.
5. Apsauga pagal šį įstatymą taikoma tik įrodžius pranešimo faktą. Siekiant užtikrinti pranešėjo galimybes įrodyti atitinkamą faktą, 4 straipsnyje nurodyti pranešimo adresatai pranešėjo prašymu privalo nedelsdami pateikti jam rašytinį paliudijimą apie gautą pranešimą.

4 straipsnis. Pranešimo adresatai

1. Atskleisdamas informaciją apie neteisėtą veiką pranešėjas gali kreiptis į darbdavį ar jo įgaliotus asmenis, hierarchiniu požiūriu aukštesnių institucijų, įstaigų atstovus, kontroliuojančių valstybės, savivaldybės ar privačių įmonių, įstaigų, organizacijų bei institucijų atstovus, teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijas, taip pat profesinės savivaldos institucijas.
2. Pranešėjo kreipimasi gavęs šio straipsnio 1 dalyje numatytas subjektas privalo savo kompetencijos ribose per teisės aktuose numatytą terminą, o jei jis nenumatytas – per protingą terminą, iširti ir įvertinti pateiktą informaciją, o pranešėją informuoti apie priimtus sprendimus.

5 straipsnis. Pranešėjų apsaugos priemonės

Pranešėjams taikomos šios apsaugos priemonės:

- 1) apsauga nuo nepagrįsto atleidimo iš darbo ar tarnybos;
- 2) apsauga nuo pranešėjo tapatybės atskleidimo;
- 3) pranešėjų civilinės atsakomybės apribojimas;
- 4) pranešėjų ir jų artimųjų apsauga nuo bauginimo ir persekiojimo;
- 5) kitos įstatymuose numatytos apsaugos priemonės.

6 straipsnis. Apsauga nuo nepagrįsto atleidimo iš darbo ar tarnybos

1. Jei atskleisdamas informaciją pranešėjas oficialiai kreipėsi į 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus subjektus, dvejus metus nuo pranešimo užregistravimo dienos pranešėją atleisti iš darbo ar tarnybos be jo raštiško sutikimo galima tik gavus bylas dėl atitinkamos kategorijos darbuotojų atleidimo nagrinėjančio teismo leidimą. Leidimo suteikimo klausimas sprendžiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse bei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos

įstatyme numatytomis darbo ir tarnybiniais ginčams nagrinėti nustatytomis taisyklėmis. Teismų sprendimai dėl leidimų suteikimo gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta apsaugos priemonė taikoma tik tuomet, kai gavęs darbdavio įspėjimą apie atleidimą arba pranešimą, kad darbo sutartis nutraukiama arba jis atleidžiamas iš tarnybos, pranešėjas per protingą terminą informuoja darbdavį apie tai, jog jam taikytinos pranešėjų apsaugos priemonės. Jei per protingą terminą tokia informacija darbdaviui nepateikiama ir darbdavys užbaigia atleidimo procedūrą, pranešėjas atleidimą iš darbo (tarnybos) gali ginčyti bendrais pagrindais.

3. Jei darbdavys pranešėją atleidžia iš darbo (tarnybos) nepaisydamas pagal šio straipsnio 2 dalį gautos informacijos apie jam taikomas apsaugos priemones, pranešėjas gali kreiptis į teismą, savo pasirinkimu prašydamas arba sugrąžinti jį į darbą ar tarnybą bei kompensuoti dėl atleidimo prarastą vidutinį darbo užmokestį, arba sumokėti dvidešimt keturių vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio kompensaciją.

4. Šio straipsnio 1 dalyje numatytą teismo leidimą gauti nebūtina, jei darbdavys darbuotojui sumoka jo dvidešimt keturių vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio kompensaciją, jei pasibaigia terminuotoji, sezoninė arba laikinoji darbo sutartis, jei pasibaigia terminas, kuriam buvo priimtas pakaitinis valstybės tarnautojas, taip pat tais atvejais, kai yra Darbo kodekso 136 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytų ar kitų Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytų imperatyvių (nuo darbdavio valios nepriklausančių) pagrindų nutraukti darbo arba tarnybos santykius.

7 straipsnis. Apsauga nuo pranešėjo tapatybės atskleidimo

1. Be pranešėjo sutikimo draudžiama skleisti informaciją, galinčią atskleisti pranešėjo tapatybę, taip pat formuoti neigiamą pranešėjo įvaizdį tarp darbdavių ar kitų subjektų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas apribojimas dėl pranešėjo tapatybės atskleidimo netaikomas tais atvejais, kai pranešėjo tapatybę atskleidžiama teismo proceso metu bei kitais Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais.

3. Šio straipsnio 1 dalyje numatytą apribojimą pažeidęs asmenys turi atlyginti pranešėjo patirtą turtinę ir neturtinę žalą.

8 straipsnis. Pranešėjų civilinės atsakomybės apribojimas

Civilinės atsakomybės dėl asmens dalykinės reputacijos, garbės ir orumo žeminimo, pranešėjas gali būti traukiamas tik įrodžius, kad jis veikė nesąžiningai.

9 straipsnis. Pranešėjų ir jų šeimos narių apsauga nuo bauginimo ir persekiojimo

Pranešėjus ir jų šeimos narius bauginę, persekioję arba kitas prievartos formas jų atžvilgiu naudoję asmenys traukiami atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus.

10 straipsnis. Santykis su kitais įstatymais

1. Esant šio ir kitų įstatymų prieštaravimams, taikomos šio įstatymo nuostatos.
2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma kai atitinkamos kitų įstatymų nuostatos suteikia didesnių garantijų pranešėjams.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTĖ